

TIBBIY MUASSASALARDA SHIFOKORLAR VA BEMORLAR ORASIDAGI SHAXSLARARO MUNOSABATLAR HAQIDA

Egamberdiyev Sunnatulla

*Buxoro innovatsion Ta'lim va Tibbiyot universiteti
Davolash ishi yo'nalishi 1-kurs 5D23 guruh talabasi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada tibbiy muassasalarda shifokorlar va bemorlar o'rtasidagi muloqot va munosabatlari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek shifokor bemor bilan muloqot jarayonida qanday psixik yondashish kerakligi va o'ziga xos xususiyatlarini bilish kabi masalalarni ko'rib chiqamiz

Kalit so'zlar: Muloqot, bemor, etika, dentalogiya, verbal, overbal, shifokoir, ruhiy parvarish.

Аннотация: В данной статье рассматриваются общение и взаимоотношения между медицинскими сестрами и пациентами в медицинских учреждениях. Также мы рассмотрим такие вопросы, как применять психологический подход в процессе общения медицинской сестры с пациентом, знать особенности

Ключевые слова: общение, пациент, этика, диентология, вербальное, невербальное, медицинская сестра, психиатрическая помощь.

Abstract. This article examines communication and relationships between nurses and patients in healthcare settings. We will also consider such questions as how to apply a psychological approach in the process of communication between a nurse and a patient, to know the features.

Key words: communication, patient, ethics, dentology, verbal, non-verbal, nurse, mental care.

Kirish. Muloqot bu ikki yoki undan ortiq kishilarning afektiv baholovchi xarakterda va bilish bo'yicha ma'lumot almashinishidan iborat bo'lgan o'zaro tasir etishidir. Muloqotning turi va shakllari turlicha: Masalan bu bevosita "yuzma yuz" va bilvosita texnik vositalar orqali amalga oshadigan professional faoliyat jarayonidagi amaliy dialog 2 kishi suxbati, monolog 1 kishi, polilog ko'pchilik suxbati. Muloqotning vazifalari: Insonlar o'zaro bir birlarini tushunishlarini ta'minlash; Ijtimoiy tajribaga asos solish; U yoki bu faoliyatga tayyorlash ya'ni ruhlantirishdir. Bemor va shifokor o'rtasidagi munosabat bemor bilan suhbatlashish, uning ichki dunyosiga kirib borish, bemorning individual psixologik xususiyatlarini yetarli darajada tushunish va boshqalarni o'z ichiga oladi. Har bir tibbiyot xodimi har daqiqada duch keladigan ushbu va boshqa ko'plab qiyinchiliklarni yengib o'tish qobiliyati shifokor va bemor o'rtasidagi muloqot psixologiyasining asosiy

xususiyatidir. Ular o'rtasidagi muloqotlarning maqsadi muloqot ishtirokchilaridan biri tomonidan boshqasiga nisbatan ko'rsatiladigan tibbiy yordamdir. Shifokor bilan yaxshi muloqotda bo'lgan holda, qo'llaniladigan davolash yaxshi ta'sirga ega, yon ta'siri va asoratlari ancha kam. Bemor bilan muomalaga kirishishning o'ziga yarasha shartlari bor, albatta.

Bemor va shifokor muloqoti (shartli ravishda) ikki doirada kechadi:

- Birinchi, tashqi doira zanjirida yuqorida aytilgandek, shifokorning bemor bilan muloqotga tayyorlanish bosqichidagi amallar kiradi.

- Ikkinchi, ichki doirani esa bemor shaxsini, uning kasallik sabablarini begilovchi dalillar zanjiri tashkil etadi Birinchi doira sohibining mahorat darajasi qay darajada yuksakligi uning ikkinchi doiraga «ko'prik» sola olish san'ati bilan belgilanadi. Aynan shu «ko'prik» solinganidan so'ng bemor shifokorga ishonch va umid ko'zi bilan qaray boshlaydi.

Shu bilan birgalikda shifokor o'z ishi faoliyati davomida, ya'ni bemorlar bilan muloqotda bo'lganda, o'z ishini, bilimini va unga yuklangan mas'uliyatlarini bajarishi, yuqorida aytib o'tilgan xususiyatlarni ishlata bilishi bemor bilan shifokor o'rtasidagi muhitni (shifokor -bemor) belgilab beradi. Shifokor buni quyidagi yo'llar bilan namoyon qilishi mumkin.

- Kulgi.
- Bemor bilan do'stona munosabatda bo'lish, uning ismi bilan murojaat qilish.
- uni o'ziga yaqin tutish.
- Bemor bilan hech qanday qiyinchiliksiz suhbat qilish.
- Bemorga nisbatan befarq emasligini bildirish.

Hozir bo'lish sezgisi – bu jismoniy va ruhiy jihatdan qatnashishdir. Bu imkoniyatni orada iliqlik tug'dirish uchun ishlatish lozim. Bu imkoniyatni quyidagi yo'llar bilan amalga oshirish mumkin:

- Bemorning ko'zlariga boqib turish.
- Ko'zlari bilan muloqotni qo'llab turish, tik qaramslik.
- «Xa» ma'nosida boshni irg'ab turish
- Ma'lumotlarni tushunishga harakat qilish.

O'zini namoyon qilish – bu mahorat o'zganing huquqlarini poymol qilmasdan o'z huquqlarini namoyon qilishdan iborat.

Shifokor va bemor o'rtasidagi shaxslararo munosabatlarda verbal muloqot ko'nikmalari bilan bir qatorda noverbal muloqot ko'nikmalari ham alohida o'rin tutadi. Noverbal muloqot ko'nikmalari quyidagi yo'llar bilan namoyon etiladi:

Bemorni o'ziga yaqin tutish - bemorni o'ziga yaqin tutish og'ir ruhiy holatlarda bemorni tinchlantirish uchun zarurdir.

Tana harorati - bizning tana haroratimiz o'zga odamlar bilan muloqotda buysunish, dominantlik qilish va passivlik holatlarini namoyon qilishi mumkin.

Maxfiylik - bemorning istagiga qarab unga maxfiylikni yaratib berish lozim. Bemor bilan aloxida suhbat ko'rish va bu suhbatni o'zgalalar bilan muhokama qilmaslik lozim.

Ko'z orqali muloqot - insonning nimalar haqida o'ylayotganni va nimalarni his etayotganini ko'zlaridan bilib olishimiz mumkin. Insonning ko'z harakatlaridan uning fe'l-atvorini ham bilib olish mumkin. Suhbat davomida ko'zlar bilan tik qarab turaverish ham vaziyatni asabiylashtiradi. Gapirayotganda ham, bemorni eshitayotganda ham ko'z harakatlarini idora etish normalari mavjud. Masalan, ko'z orqali muloqot gapirishdan oldin o'rnatiladi. Tinglovchi unga qiziqish bildirayotganligini anglagach, gapirayotgan inson chetga qarab unga nimalarnidir so'zlaydi. Lekin vaqti-vaqti bilan qiziqish yo'qolmaganligiga ishonch hosil qilish uchun nigoh tashlab turadi. Noverbal signallarga ahamiyat berib turadi. Ko'zlari orqali unga so'zlashni to'xtayotganligini bildirib, tinglovchiga o'z fikrini bildirishga imkoniyat beradi.

Shifokor bemor bilan munosabatda bo'lar ekan etika va deontologiya asoslari alohida o'rin tutadi.«Etika» so'zi yunoncha – aetnos degan so'zdan kelib chiqqan bo'lib, yurish-turish, axloq degan ma'noni bildiradi. Shifokorlik kasb etikasini yaratishda rus olimi N.I. Pirogovning o'rni katta. Uning fikricha tibbiyot xodimining asosiy vazifalaridan biri bemor parvarishi, kuzatuvini tashkil qilish, amalga oshirish va sog'ayishiga ishontirish. Tibbiyot deontologiyasi burch haqidagi ta'limot bo'lib, tibbiyot etikasining bir qismini tashkil etadi. Hozirgi vaqtda bu ikki atama-tibbiyot etikasi va tibbiyot deontologiyasi yonma-yon qo'llaniladi. Hamshiraning ahloqiy va estetik belgilariga bosiqlik, chidamlilik, rostgo'ylik, noziklik, hushmuomalilik, ochiq ko'ngillilik, mexribonlik, oddiylik, kamtarnlik, shifoxonada yaxshi kayfiyat yarata olishi kabi xususiyatlarni kiritish mumkin. Aholi bila ish olib borish profilaktika va parvarishishlarini bajarish jarayonida tibbiyot xodimining intellektual belgilarining ahamiyati juda katta bo'lib, bilimdonlik, kuzatuvchanlik, fahm-farosatlilik o'z kasbining ustasi bo'lishlilik shular jumlasidandir.

Xulosa.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash lozimki kasbiy sir etik nuqtai nazardan, birinchidan: bemorga nisbatan hurmat, insoniy fazilatlarni ulug'lash, qonuniy huquqlarini himoyalash; ikkinchidan hayot faoliyati davomida o'zgalarga zarar yetkazmaslik va bemor tuzalishida muvaffaqiyatlarga erishish bo'lib hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. T.O. Xudoynazarovich, E. A., & Ulug'bekovich, X. O. (2023). BEMORLARDAGI JARROHLIK OPERATSIYASIDAN OLDINGI VA KEYINGI PSIXOEMOTSIONAL HOLATLAR. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 18(1), 89-92shkent - 2003 y.

2. I.S. Razikova, M.A.Mirpayzieva, Z.S.Umarova "MULOQOT KO`NIKMALARI VA HAMSHIRANING SHAHSIY XUSUSIYATLARI" o`quv qo`llanma.

3. Gadoyev, I. N. (2022). TA'LIM MUASSASALARIDA TASVIRIY SAN'AT FANLARINI O`QITISH METODIKASI. Innovative Development in Educational Activities, 1(6), 203-210.

4. Niyazovish, G. I. (2021). WAYS OF USE OF MODERN INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN FINE ARTS CLASSES AND THROUGH THE IMPROVEMENT OF IDEAS OF NATIONAL INDEPENDENCE TO STUDENTS. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 9(12), 234-237.